

Sygn. akt I ACz 1582 /15

POSTANOWIENIE

Dnia 13 października 2015 roku

Sąd Apelacyjny w Łodzi I Wydział Cywilny

w następującym składzie:

Przewodniczący: SSA Jolanta Grzegorzcyk

Sędziowie: SA Anna Cesarz

SO (del.) Barbara Bojakowska

po rozpoznaniu w dniu 13 października 2015 roku w Łodzi

na posiedzeniu niejawnym

sprawy z wniosku **M. Z. i D. Z.**

z udziałem **K. M. (1)**

o udzielenie zabezpieczenia roszczenia

na skutek zażalenia obowiązanego

na postanowienie Sądu Okręgowego w Płocku

z 8 lipca 2015 roku w sprawie sygn. akt I Co 113/15

postanawia:

- 1. zmienić zaskażone postanowienie w całości w ten sposób, że oddalić wniosek M. Z. i D. Z. o udzielenie zabezpieczenia;**
- 2. wniosek o przyznanie kosztów postępowania zażaleniowego pozostawić do rozstrzygnięcia Sądowi pierwszej instancji w orzeczeniu kończącym postępowanie w sprawie.**

SSA Jolanta Grzegorzcyk SSA Anna Cesarz SSO Barbara Bojakowska

Sygn. akt I ACz 1582 /15

UZASADNIENIE

Postanowieniem z dnia 8 lipca 2015 roku Sąd Okręgowy w Płocku udzielił M. Z. i D. Z. zabezpieczenia roszczenia o zobowiązanie K. M. (1) do złożenia oświadczenia woli

w przedmiocie przeniesienia własności nieruchomości poprzez ustanowienie zakazu zbywania nieruchomości położonej w miejscowościach O. i O., składającej się z działek nr (...)

i 61 o łącznej powierzchni 21,65 ha, dla której Sąd Rejonowy w Sierpcu prowadzi księgę wieczystą nr (...). Sąd pierwszej instancji w pozostałym zakresie oddalił wniosek, a ponadto wyznaczył M. Z. i D. Z. termin dwutygodniowy na wniesienie pozwu przeciwko K. M. (1) o zobowiązanie do złożenia oświadczenia woli w przedmiocie przeniesienia własności nieruchomości opisanej w punkcie 1. postanowienia - pod rygorem upadku zabezpieczenia.

W uzasadnieniu swojego rozstrzygnięcia Sąd pierwszej instancji powołał się na

art. 730¹, art. 730 § 2, art. 738, art. 755 § 1 oraz art. 733 k.p.c., a następnie wskazał, że wniosek M. i D. małż. Z. o udzielenie zabezpieczenia zasługuje na częściowe uwzględnienie. W świetle bowiem przedstawionych przez uprawnionych dokumentów i ich twierdzeń zdaniem Sądu przyjąć należało, iż uprawnieni uprawdopodobnili roszczenie oraz swój interes prawny w uzyskaniu zabezpieczenia.

Sąd podkreślił, że działania podejmowane przez K. M. (1) wyraźnie zmierzają do dokonania definitywnej sprzedaży nieruchomości, która była przedmiotem zabezpieczenia bezspornie zawartej między stronami umowy pożyczki, a zbycie nieruchomości - w sytuacji stwierdzenia zasadności roszczeń uprawnionych - w sposób oczywisty utrudni im możliwość jej odzyskania. Sąd uznał, że w sprawie niniejszej zachodzi szereg wątpliwości wymagających wyjaśnienia w toku postępowania dowodowego w ramach postępowania rozpoznawczego. Zdziwienie Sądu wzbudził brak pokwitowań

w związku z rzekomym przekazywaniem znacznych kwot pieniężnych w gotówce oraz pominięcie możliwości dokonania spłat poprzez przelewy bankowe, aczkolwiek konstatacja ta sama przez się, w ocenie Sądu Okręgowego nie wskazuje na niezgodność z prawdą twierdzeń przytoczonych we wniosku. Sąd pierwszej instancji zauważył, że istotnie zachodzą wątpliwości co do intencji, jakimi kierował się K. M. zawierając umowę z małżonkami Z. już tylko z uwagi na drastyczną dysproporcję między kwotą udzielonej pożyczki a wartością nieruchomości przewłaszczonej na zabezpieczenie – Sąd wskazał, że wartość hektara ziemi z pewnością nie jest niższa niż 50 000 zł, a zatem zabezpieczeniem pożyczki na kwotę 75 000 zł była nieruchomość o wartości około 1 mln. zł, przy czym wartość obciążeń rzeczowych na nieruchomości wynosiła 360.000 zł (według oświadczenia zawartego w akcie notarialnym faktyczna wysokość zabezpieczonych długów nie przekraczała 100.000 zł). Sąd zaakcentował, że umożliwienie zrealizowania zamiaru sprzedaży nieruchomości przez K. M. przed merytorycznym rozpoznaniem roszczenia w sposób ewidentny naruszałoby interesy małżonków Z..

Sąd Okręgowy ocenił, że uprawnieni uprawdopodobnili fakt dysponowania środkami finansowymi pozwalającymi na uregulowanie należności wobec K. M. (faktury VAT, umowy sprzedaży i wydruki bankowe), logiczne wydają się wyjaśnienia dotyczące relacji między stronami oraz przyczyn i okoliczności, w jakich zawarto umowę pożyczki i nie wydaje się wykluczone, aby uprawnieni istotnie wywiązali się z zobowiązania wobec K. M. (1).

Ponadto, w opinii Sądu pierwszej instancji, zastosowany sposób zabezpieczenia nie jest nadmiernie uciążliwy dla obowiązanego, któremu przysługuje prawo własności nieruchomości o wartości znacznie przekraczającej kwotę udzielonej pożyczki, nie ma podstaw do twierdzenia, iż zachodzi pilna konieczność spieniężenia tej nieruchomości) oraz w sposób należyty zapewnia ochronę prawną uprawnionym - jest również dopuszczalny zgodnie z treścią art. 755 § 1 pkt 2) k.p.c.

Zażalenie na punkt 1. powyższego orzeczenia wniósł obowiązany, który zarzucił przedmiotowemu rozstrzygnięciu naruszenie:

- art. 730 § 2 k.p.c. w zw. z art. 730¹ § 1 i 2 k.p.c. oraz art. 738 k.p.c. poprzez udzielenie zabezpieczenia uprawnionym, pomimo tego, iż uprawnieni nie uprawdopodobnili istnienia roszczenia,

- naruszenie przepisu art. 243 k.p.c. w związku z art. 233 § 1 k.p.c., polegające na przekroczeniu granic swobodnej oceny dowodów i wyprowadzeniu z materiału zaoferowanego przez uprawnionych wniosków w żadnym razie z tego materiału nie wynikających w zakresie uprawdopodobnienia roszczenia uprawnionych.

W konkluzji żalący się wniósł o zmianę zaskarżonego postanowienia i oddalenie wniosku uprawnionych o udzielenie zabezpieczenia oraz o zasądzenie od uprawnionych na rzecz obowiązanego kosztów postępowania zażaleniowego, w tym kosztów zastępstwa adwokackiego w tym postępowaniu, według norm przepisanych.

Uprawnieni M. Z. i D. Z. wnieśli o oddalenie zażalenia w całości.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Zażalenie zasługuje na uwzględnienie.

Trafny jest podniesiony w zażaleniu zarzut naruszenia art. 730 k.p.c. w zw. z art. 730¹ § 1 k.p.c. wskutek uznania przez Sąd Okręgowy, że uprawnieni uprawdopodobnili w stopniu wystarczającym roszczenia.

Uprawdopodobnienie wymagane do spełnienia przesłanek z art. 730¹ § 1 k.p.c. ma charakter odformalizowany, przyjmuje się, że uprawdopodobnienie nie wymaga niepodważalnych dowodów istnienia roszczenia, jednak nie oznacza to, że każde twierdzenie uprawnionego o istnieniu roszczenia stanowi jego uprawdopodobnienie. Twierdzenie o istnieniu roszczenia mającego podlegać zabezpieczeniu musi być poparte źródłami. Natomiast Sąd w postępowaniu zabezpieczającym jest uprawniony do oceny wagi przesłanek uwiarygodniających roszczenie przez ich porównanie z przesłankami, które podważają uprawdopodobnienie powództwa. Przy ocenie, czy roszczenie jest wiarygodne, sąd powinien uwzględnić także znajdujący się w aktach sprawy materiał, który podaje w wątpliwość okoliczności mające uprawdopodobnić żądanie (zob. orzeczenie Sądu Najwyższego z dnia 9 września 1961 r., IV CZ 54/61, OSNC 1963, nr 6, poz. 114; D. Zawistowski, Komentarz do art. 730¹ k.p.c., Lex).

Mając na uwadze powyższe, należało uznać, że zgromadzony materiał procesowy, a zwłaszcza przedłożone przez obowiązanego dokumenty, podważają tezę jakoby powodowie uprawdopodobnili swoje roszczenie.

Odnosząc się w pierwszej kolejności do załączonych przez uprawnionych dokumentów, na których oparł swoje rozstrzygnięcie Sąd Okręgowy, trzeba podnieść, że z ich treści nie wynika, aby M. Z. i D. Z. dysponowali w kwietniu 2015 roku pieniędzmi na całkowitą spłatę pożyczki. Należy zauważyć, że nie przedstawili dowodu uprawdopodobniającego ich twierdzenia o otrzymaniu dopłat bezpośrednich z Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa oraz kredytu z mleczarni. Jeżeli zatem przyjąć, że uprawnieni uprawdopodobnili posiadanie sumy pieniędzy w rozmiarze 91.399,98 zł, to nie zaoferowali przekonującego materiału dowodowego, że posiadali pozostałą część pieniędzy, tj. jeszcze około 34.000 zł na spłatę pożyczki.

Wiarygodność roszczenia jest wątpliwa również w świetle dołączonego do wniosku o udzielenie zabezpieczenia pisma uprawnionych z dnia 15 czerwca 2015 roku (k. 37-38).

W piśmie tym M. i D. Z. powołując się na wyzysk zażądali od obowiązanego zmniejszenia świadczenia określonego w umowie pożyczki z dnia 17 października 2014 roku poprzez przeniesienie na rzecz K. M. (1) własności części nieruchomości w postaci działek o nr. 113, 148, 55, 59, 60, 149, 150, 62, natomiast co do pozostałych działek uprawnieni wnieśli o przeniesienie ich własności z powrotem na ich rzecz. Przedmiotowe żądanie uzasadnili tym, że umowa pożyczki wraz z należnymi odsetkami i zapłatą prowizji wynosiła 125.000 zł, która to kwota została zdaniem uprawnionych w całości zwrócona na rzecz obowiązanego do dnia 10 kwietnia 2015 roku, zaś wartość przewłaszczonej nieruchomości rolnej o łącznej powierzchni 21,65 ha wynosi około 1.000.000 zł. Podniesione przez uprawnionych w odpowiedzi na zażalenie argumenty, że wymienione żądanie było podyktowane faktem, iż nie dysponują oni pokwitowaniami dokonanych spłat należności z tytułu udzielonej pożyczki, jest w ocenie Sądu Apelacyjnego nieprzekonujące. Żądanie zmniejszenia świadczenia z powodu wyzysku oraz żądanie przeniesienia własności nieruchomości z powrotem na uprawnionych ze względu na spełnienie tegoż świadczenia przez uprawnionych są roszczeniami, które wzajemnie sobie zaprzeczają. Istotnie, brak pokwitowania wpłaconych kwot pieniężnych stawia M.

i D. Z. w trudnej sytuacji z punktu widzenia postępowania dowodowego, natomiast zdaniem Sądu nie uzasadnia to występowania do K. M. (1)

z dwoma wykluczającymi się żądaniami.

Zdaniem Sądu drugiej instancji poważne wątpliwości budzi również nieuzyskanie przez uprawnionych od K. M. (1) pokwitowań którejkolwiek z trzech rat spłacanej pożyczki. Należy podkreślić, że sprzecznym z zasadami doświadczenia życiowego jest regulowanie przez dłużników poszczególnych rat należności opiekujących każdorazowo na kilkadziesiąt tysięcy złotych w sytuacji, gdy ich wierzycielem jest zupełnie obca dla nich osoba, z którą skontaktowali

się dzięki informacjom podanym na stronie internetowej. Co do zasady rozsądnie postępujący pożyczkobiorca chce utrwalić fakt spłaty zadłużenia poprzez uzyskanie pokwitowania, co w przypadku uprawnionych było tym bardziej zasadne, ponieważ zdążyli oni do odzyskania swojego gospodarstwa rolnego.

W związku z powyższym nie sposób uznać, aby same pisma uprawnionych zawierające skierowane do obowiązującego żądanie przeniesienia własności przedmiotowego gospodarstwa rolnego, mogły wystarczyć do uprawdopodobnienia roszczenia. Zawarte w tych pismach stanowisko M. i D. Z. powinno być dodatkowo wsparte przez inne środki dowodowe, które w sposób bardziej obiektywny mogłyby uwiarygodnić przedmiotowe roszczenie, których brak w zgromadzonym materiale dowodowym.

Konstatację o braku uprawdopodobnienia roszczenia przez uprawnionych wzmacnia także przedłożony przez obowiązującego materiał procesowy stanowiący załączniki do zażalenia. Na szczególną uwagę zasługują pisma K. M. (1) datowane na 5 maja 2015 roku (k. 79) oraz 7 czerwca 2015 roku (k. 82), a zatem sporządzone po dniu 10 kwietnia 2015 roku, kiedy to według uprawnionych miało dojść do całkowitej spłaty należności z umowy pożyczki. W pismach tych, podpisanych również przez D. Z., obowiązujący wyraźnie wskazuje, że dłużnicy nie spłacili udzielonej pożyczki wraz z odsetkami w terminie. W ocenie Sądu oznacza to, że bardziej prawdopodobnym jest fakt niespłacenia zadłużenia przez uprawnionych, a argumenty dłużników, iż obowiązujący poprzez uzyskanie podpisu D. Z. na wymienionych pismach chciał „zapewnić sobie wezwania, których nie miał na okoliczność spłacenia przez uprawnionych pożyczki”, nie znajdują oparcia w zasadach logiki i doświadczenia życiowego. Trzeba zaakcentować także, że wierzyciel nie ma interesu w pozyskiwaniu dowodów na okoliczność spełnienia świadczenia przez dłużnika, jest dokładnie na odwrót – to dłużnik powinien zadbać o przedłożenie pokwitowania. Tymczasem z omawianych pism K. M. (1), opatrzonych podpisem D. Z., którego autentyczności nie zakwestionowali uprawnieni, nie wynika, aby dłużnicy wywiązali się z postanowień umowy pożyczki.

Co się tyczy nagrań rozmów przeprowadzonych przez uprawnionych z obowiązującym oraz jego współnikiem A. G., należy stwierdzić, że M. i D. Z. nie zaprzeczyli okoliczności, że takie rozmowy miały miejsce, a jedynie podnieśli, że odbyły się one w czerwcu 2015 roku. Uprawnieni wskazali nadto, że rozmowy dotyczyły hipoteki, którą K. M. (1) spłacił za uprawnionych w dniu 1 czerwca 2015 roku. Analiza transkrypcji nagrań prowadzi jednak do wniosku, że przedmiotem rozmów był nie tylko zwrot pieniędzy uiszczonych przez obowiązującego na poczet hipoteki, lecz także kwestia niespłaconej przez uprawnionych pożyczki, na co wskazuje wypowiedź M. Z. (k. 89), która wspominała o przyszłej spłacie „120 tysięcy”, odpowiadającej w przybliżeniu zadłużeniu z umowy pożyczki. Nadto uprawniona dodała

w tej samej rozmowie z A. G., że „jak nie spłacimy panu 120 tysięcy, to Pan sobie odetnie 5 hektarów i tak właśnie spłaci to”. W ocenie Sądu Apelacyjnego wypowiedź ta koresponduje z pismem uprawnionych z dnia 15 czerwca 2015 roku (k. 37-38) dotyczącego wyzysku, w którym dłużnicy K. M. (1) zaproponowali mu przekazanie części działek z przedmiotowego gospodarstwa rolnego.

Wiarygodność roszczenia uprawnionych została podważona także przez oświadczenie A. G. (k. 83), który bezspornie uczestniczył w transakcjach z udziałem M.

i D. Z.. Zgodnie z treścią tego oświadczenia uprawnieni nie zapłacili K. M. (1) żadnej kwoty pieniędzy, w szczególności nie zwrócili udzielonej pożyczki w kwocie 75.000 zł, jak też nie zapłacili odsetek ani umówionej prowizji.

Biorąc pod uwagę wszystkie przedstawione powyżej okoliczności, należało stwierdzić, że Sąd pierwszej instancji oceniając zgromadzony w sprawie materiał procesowy naruszył art. 243 k.p.c. niesłusznie przyjmując, że uprawnieni uprawdopodobnili spłatę należności z tytułu umowy pożyczki, tym samym doszło do uchybienia art. 730¹ § 1 i 2 k.p.c.,

Jako że roszczenie uprawnionych nie zostało uprawdopodobnione, odpadła potrzeba badania interesu prawnego w udzieleniu zabezpieczenia.

Lektura uzasadnienia Sądu Okręgowego wskazuje natomiast, że głównym powodem uwzględnienia wniosku o udzielenie zabezpieczenia była obawa zbycia nieruchomości przez obowiązującego, czyli istnienie interesu prawnego

w udzieleniu zabezpieczenia przez uprawnionych. Przy czym celowość i dopuszczalność badania tej przesłanki może nastąpić dopiero po uprzednim ustaleniu, że została spełniona pierwsza z przesłanek udzielenia zabezpieczenia, wymienionych w przepisie art. 730¹ § 1 k.p.c., tj. uprawdopodobnienie roszczenia (zob. postanowienie Sądu Apelacyjnego we Wrocławiu z dnia 2 lutego 2012 r., sygn. akt I ACz 181/12).

W świetle powyższych rozważań, Sąd Apelacyjny na podstawie art. 386 § 1 k.p.c. w zw. z art. 397 § 2 k.p.c. zmienił zaskarżone postanowienie w całości oddalając wniosek o udzielenie zabezpieczenia.

O kosztach postępowania zażaleniowego orzeczono na podstawie art. 745 § 1 k.p.c.

SSA Jolanta Grzegorzczak SSA Anna Cesarz SSO Barbara Bojakowska